

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання С.Ю. Ніколаєва. Перекл. з англ. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Про вищу освіту: Закон України від 17 січ. 2002 р. № 2984-III // Голос України. – 2002. – 5 берез. (№ 43). – С. 10-15.
3. Національна доктрина розвитку освіти: Затв. Указом президента України від 17 квіт. 2002 р. № 347 // Освіта. – 2002. – 24 квіт. – 1 трав. (№ 26). – С. 2-4.
4. Чумак Н.П. Français : 9 кл. (8 рік навчання): підручник для загальноосвіт. навч. закл. / Н.П. Чумак. – К.: Ірпінськ: Перун, 2009. – 216 с.: іл.
5. Cuq J.-P., Gruca I. Cours de didactique du français langue étrangère et seconde / Jean-Pierre Cuq et Isabelle Gruca. – Grenoble : Presses universitaires de Grenoble, 2005. – P. 264-270.
6. Cuq J.-P. Dictionnaire de didactique du français langue étrangère et seconde / Cuq Jean-Pierre. – P. : CLE International, 2003. – P. 221, 229.
7. Шевченко Л.І. Підготовка студентів до роботи з автентичними матеріалами під час педагогічної практики / Л.І. Шевченко // Якість вищої мовної освіти: шляхи вдосконалення організації і проведення педагогічної практики майбутніх вчителів та філологів: Тези доповідей Міжнародної практичної конференції. – Горлівка: Видавництво ГДПІМ, 2008. – С. 29-31.
8. Vassal J. Pile ou Face 2 (méthode). – P. : Clé International, 1992. – 190 p.

Анотація

Сучасна методика викладання французької мови в вітчизняній школі, нові вимоги до оволодіння іноземною мовою вимагають вдосконалювати та поглиблювати методичну компетенцію студентів педагогічного вищого навчального закладу з метою успішного проходження педагогічної практики та ефективності подальшої професійної діяльності. Вивчення зарубіжного методичного досвіду постає одним з важливих шляхів досягнення цієї мети.

Аннотация

Современная методика преподавания французского языка в отечественной школе, новые требования к овладению иностранным языком требуют усовершенствования и углубления методической компетенции студентов педагогического вуза для успешного прохождения педагогической практики и дальнейшей профессиональной деятельности. Изучение зарубежного методического опыта становится одним из важных путей достижения этой цели.

Summary

The Modern technique of teaching of the French language at the domestic school new requirements to mastering the foreign language demand improvement and a deepening of the methodical competence of students of pedagogical high school for successful passing of student teaching and the further professional activities. Studying of foreign methodical experience becomes one of the important ways of achievement of this purpose.

Подано до редакції 26.11.2009 р.

1.

□ 2009

Шпакова Н.Г.

КОМУНІКАТИВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ГАРМОНІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ

2. **Постановка проблеми у загальному вигляді...** Формування особистості, що володіє широким творчим потенціалом, моральною стійкістю та психологічною гнучкістю, є ціліснісною, психологічно здоровою, з високою культурою спілкування з людьми, гармонійною, самодостатньою – сучасна вимога до соціалізації індивіда.

3. Відповідно до цього, ефективним є метод навчання особистості, що будується на інтенсивній взаємодії учасників групи, розвитку їх креативності, творчої активності, комунікативної компетентності, що сприяє формуванню позитивних психологічних утворень суб'єкта, усвідомленню просторово-часового континууму.

4. Творча особистість завжди прагне до чогось нового, може побачити проблему та визначити несподівану точку зору, відійти від стереотипів. Їй притаманна оригінальність, внутрішня розкутість, свобода, упевненість у собі, широта та глибина розуму, сміливість уяви. Завдяки творчості розкривається потенціал людини, її духовний світ, несхожість на інших.

5. Формування гармонійної особистості, здатної реалізуватись у сучасному суспільстві, здобути якісну освіту, стати професіоналом – все це пов'язане з розвитком комунікативної компетентності особистості, її

активності, здатності до самоорганізації в опануванні новими формами діяльності, розкриттям внутрішнього потенціалу, розширенням уявлень «простір – час», формуванням майбутніх цілей і способів їх досягнення.

6. **Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...** Тенденція до посилення комунікативної спрямованості навчального процесу, його наближення до реального процесу спілкування почала проявлятися ще з середини ХХ століття. Розробкою комунікативного методу в тій чи іншій мірі займалось багато наукових колективів та методистів у різних країнах. Найбільш вагомий внесок в обґрунтування методу зробили найпопулярніші його прихильники і, насамперед, Г. Уїдоусан, У. Литлвуд (Англія), Г.Е. Піфо (Германія), Ю.І. Пассов (Росія).

Комунікативний підхід, за Ю.І. Пассовим, орієнтований на організацію процесу навчання, організацію адекватного процесу реального спілкування завдяки моделюванню основних закономірностей мовленнєвого спілкування, а саме:

- діяльнісний характер мовленнєвого спілкування, що втілюється в комунікативній поведінці вчителя як учасника процесу спілкування та навчання, і в комунікативно вмотивованій, активній поведінці учня як суб'єкта спілкування та навчання;

- предметність процесу комунікації, яка має бути змодельована обмеженим, але точно визначеним набором предметів обговорення (тем, проблем, подій і т.ін.);

- ситуації спілкування, що моделюються, як найтипівіші варіанти стосунків учнів між собою;

- мовленнєві засоби, які забезпечують процес спілкування та навчання у даних ситуаціях [1].

7. **Формулювання цілей статті...** Метою статті є висвітлення основних ідей щодо формування у студентів професійної комунікативної компетенції.

Виклад основного матеріалу дослідження... Комунікативна компетентність передбачає наявність знань із соціальної психології, вміння їх використовувати, враховувати в конкретній діяльності. Основними джерелами, що живлять комунікативну компетентність, є життєвий досвід, мистецтво, загальна ерудиція людини, спеціальні наукові методи. Активізація комунікативного потенціалу учасників управлінської взаємодії пов'язана з адекватним розумінням і реалізацією на практиці функцій спілкування.

Високоєфективним щодо засвоєння та розвитку комунікативних знань і навичок є групове навчання, яке розкриває широкий простір для реалізації таких групових феноменів, як згуртованість, сумісність, спрацьованість, надійність. При цьому схильність учасників взаємодії до навчання вважають інтегральним показником результату групової діяльності та взаємодії. Формування в процесі групового навчання механізмів координації спільних дій передбачає два рівні регуляції:

- набутий досвід групової дії (вміння та навички кожного учасника);

- внутрігруповий досвід, втіленням якого є структури функціональної організації спільної діяльності та внутрігрупової комунікації [2, с. 29]. Результативність комунікативної підготовки майбутніх фахівців залежить від дотримання вимог, що забезпечують ефективність формування в них умінь і навичок спілкування:

1. Висока професійна значущість навчання. Йдеться про актуалізацію психологічної готовності спеціаліста до оволодіння практикою ділового спілкування.

2. Одночасність дій учасників комунікативного процесу під час вирішення своїх практичних проблем та опанування нових методів і засобів комунікації. Одночасність дій виявляється в тому, що один відправляє певне повідомлення, а інший його сприймає. За таких умов повідомлення і сприймання інформації спрямовані на її передавання, інтерпретацію та осмислення. Це забезпечує єдність прийняття повідомлення і пізнавальних процесів, що супроводжують його, оскільки повідомлення потрапляє у суб'єктивний інформаційний простір людини, якому властивий самоаналіз, самосприйняття тощо. У цьому процесі індивід безперервно впливає сам на себе, трансформуючи своє бачення іншого, ситуації, самого себе, ідей. Сукупно все це забезпечує творчий характер комунікативної підготовки.

3. Етапність процесу комунікативної підготовки. Реалізується ця вимога через послідовне опанування технологіями: внутрігрупової сенситивності, комунікативної компетентності, побудови міжособистісних стосунків, групової мислетворчості та інноваційних процесів, реалізації групових задумів з поєднанням теоретичних аспектів навчання та практичних елементів занять.

4. Єдність змісту занять і методики роботи із слухачами. Однак за будь-якого змісту і різних методичних підходів до організації навчання, активність, міжособистісне спілкування слухачів психологічний клімат співробітництва та діалогу є потужною силою комунікативної підготовки. При цьому ефективність комунікативної підготовки зростатиме, якщо скорочуватиметься розрив між понятійним апаратом слухачів і понятійним апаратом навчальних курсів.

5. Врахування на початкових етапах підготовки індивідуальних психофізіологічних, етнопсихологічних особливостей учасників навчального процесу. Йдеться передусім про такі особливості, як рівень екстраверсії та

інтроверсії особистості, показники емоційної стабільності, тенденції реагування чи тенденції акцентуації основних характерологічних властивостей індивіда, показники мотивації спілкування та ін.

6. Актуалізація отриманих комунікативних знань. Підкреслення їхньої значущості для набуття професіоналізму особистістю та групою оптимізує пізнавальну діяльність людини, сприяє ефективності комунікативної підготовки.

7. Врахування певних змін обох суб'єктів у процесі комунікації. Зумовлені вони перерозподілом інформації та її інтерпретацією в системі взаємодії, новим розумінням інформації, трансформованими поглядами на події, факти.

Загалом, комунікативна підготовка персоналу організації сприяє налагодженню морально-психологічного клімату, ділових відносин, інтеграції зусиль на досягнення загальної мети.

Для активізації освітньої діяльності у вищій школі використовують різні методи, такі як застосування комп'ютерів і нових інформаційних технологій (методи ІТ), робота в команді, case-study, гра, проблемне, контекстне і індивідуальне навчання, навчання на основі досвіду, міждисциплінарне навчання, випереджаюча самостійна робота студентів. Нижче приведені методи активізації освітньої діяльності (АОД), що входять в десятку найбільш популярних у вузах [3].

1. Методи ІТ – застосування комп'ютерів для доступу до Інтернет-ресурсів, використання навчальних програм з метою розширення інформаційного поля, підвищення швидкості обробки і передачі інформації, забезпечення зручності перетворення і структуризації інформації для трансформації її в знання. Використання комп'ютерів має бути спрямовано, по-перше, на надання студенту можливості самостійного набуття знань; по-друге, на розвиток його комунікативних, творчих, інтелектуальних здібностей; по-третє, на задоволення потреби в самопізнанні, самовизначенні, самоуправлінні та самореалізації. Використання ІКТ в навчанні дозволяє виконати згадану вимогу за рахунок організації самостійної навчальної діяльності кожного студента і, таким чином, розвиває його інтелектуальні, вольові, комунікативні здібності. Виконання цієї вимоги буде сприяти особистісному зростанню студента і його професійному становленню, забезпеченню вимог для розвитку особистості студента з метою його успішної адаптації і успішної життєдіяльності в суспільстві.

Організація комунікативної діяльності студента за допомогою локальних і, особливо, глобальних мереж дозволяє готувати студентів до життя і діяльності в інформаційному суспільстві, вчить використанню засобів комунікації з метою пізнання оточуючого світу і самого себе. У результаті в індивідуума формується самосвідомість, він самовизначається в довколишньому світі, виявляє свої особисті професійні переважання. У ході особистісного спілкування за допомогою мереж визначається соціальна позиція, формується індивідуальна свідомість. Отже, в процесі навчання з використанням електронного навчального середовища при взаємодії студента за допомогою мереж з іншими учасниками навчального процесу відбувається розвиток особистості студента, його соціалізація.

Комунікативна діяльність передбачає створення умов, що дозволяють забезпечити оперативний доступ до необхідних інформаційних ресурсів. Реалізація вимоги організації комунікативної діяльності студентів надає їм необмежені можливості для спілкування з іншими користувачами, розвиває їх комунікативні здібності, сприяє соціальній адаптації, дозволяє використовувати засоби інформатизації і комунікації як інструмент пізнання і дослідження оточуючої дійсності, в якості засобу розвитку інтелекту і особистісних якостей індивідуума.

2. Робота в команді – спільна діяльність студентів в групі під керівництвом лідера, направлена на рішення загальної задачі синергійним складанням результатів індивідуальної роботи членів команди з діленням відповідальності і повноважень.

У процесі об'єднання індивідуальних комунікативних дій учасників певної взаємодії у спільну діяльність, як правило, виникають ситуація партнерства (взаємодія на основі діалогу), ситуація кооперації (взаємодія на основі розподілу дії), традиційна ситуація інформаційного обміну (викладання, навчання тощо). У цьому процесі виокремлюють такі фази:

- визначення спільних для учасників взаємодії "координат";
- впорядкування функцій спілкування між учасниками, визначення загальної стратегії групової поведінки учасників;

- синхронізація психічної активності учасників із формування "спільного фонду" знань, умінь і навичок (обмін досвідом, взаємне управління, контроль і корекція поведінки та спілкування учасників управлінської діяльності). Результатом такого спілкування є вироблення спільних позицій в учасників або з'ясування суперечностей між ними за конкретними властивостями, показниками.

3. Case-study – аналіз реальних проблемних ситуацій, що мали місце у відповідній області професійної діяльності, і пошук варіантів кращих рішень.

4. Гра – ролева імітація студентами реальної професійної діяльності з виконанням функцій фахівців на різних робочих місцях.

Надзвичайно ефективним є використання на уроках рольових ігор чи драматизацій, в яких студенти спілкуються в парах один з одним або в групах. Це не лише дозволяє зробити урок більш різноманітним, а й дає можливість студентам проявити мовленнєву самостійність, реалізувати комунікативні вміння та мовленнєві навички. Вони можуть допомагати один одному, успішно коригувати висловлювання своїх співбесідників, навіть якщо вчитель не дає такого завдання.

Драматизація – це свого роду “вистава”, відтворення певних сцен з розповідей, повідомлень, створення сюжетних картин. Завданням студентів є втілити задану тему та сюжет у мовлення. Учасники рольових ігор можуть виконувати різноманітні соціальні ролі (продавець, інженер, бізнесмен та інші), а також ролі вигаданих персонажів. При цьому їхнім завданням є вирішення проблемної ситуації.

5. Проблемне навчання – стимулювання студентів до самостійного здобуття знань, необхідних для вирішення конкретної проблеми.

Створюючи проблемні ситуації, викладачеві слід слідкувати, щоб завдання відповідали рівню наявних знань та інтелектуальних можливостей студентів, не були стереотипними, відображали реальні ситуації професійної діяльності, подавали проблему під несподіваним кутом зору. В проблемних задачах поведінкового типу реалізуються комунікативні наміри запиту і видачі інформації і висловлювання власної думки комунікатора, погодження чи незгоди з чужою. В проблемних задачах морально-етичного типу реалізуються комунікативні наміри оцінки і висловлювання думки. В соціально-політичних проблемних ситуаціях передбачається володіння умінням коментування і аргументування. В науково-пізнавальних проблемних ситуаціях засобами висловлювання, оцінки, умінням коментування, аргументування і контраргументування.

6. Контекстне навчання – мотивація студентів до засвоєння знань шляхом виявлення зв'язків між конкретним знанням і його застосуванням.

7. Навчання на основі досвіду – активізація пізнавальної діяльності студентів за рахунок асоціації їх власного досвіду з предметом вивчення. Дуже цікавими на заняттях є дискусійні ігри, де обговорюються актуальні та цікаві для студентів питання. Кожен обирає собі певну роль і говорить від імені обраного ним персонажу. Змістом таких дискусій може бути будь-яка проблема реального життя. Наприклад, вибір професії, плани на майбутнє, відносини з батьками, захист навколишнього середовища і т.д. Можна створювати професійно-орієнтовані дискусії, прив'язуючи їх до майбутньої спеціальності студентів та застосовуючи відповідну спеціалізовану лексику. За основу таких обговорень можна брати інформацію, взяту з прочитаних технічних текстів, статей. Викладач бере на себе роль організатора спілкування, задає питання, звертає увагу на оригінальні думки учасників, спірні питання, знімає напругу, що виникає в процесі.

8. Індивідуальне навчання – вибудовування студентами власних освітніх траєкторій на основі формування індивідуальних учбових планів і програм з урахуванням інтересів і переваг студентів.

Розглядаючи вимогу індивідуалізації та диференціації навчання, слід відмітити, що використання нових технологій має бути спрямоване на максимальну “персоніфікацію” навчання. Диференціація навчання досягається за рахунок вибору системи індивідуальних навчальних впливів з урахуванням суб'єктивного досвіду студентів, їх реальних здібностей.

9. Міждисциплінарне навчання – використання знань з різних областей, їх угруповання і концентрація в контексті конкретної вирішуваної задачі. Ось чому необхідним є забезпечення навчального процесу матеріалами, які виходили б за рамки суто професійного інтересу, були різноманітними за тематикою.

10. Випереджаюча самостійна робота – вивчення студентами нового матеріалу до його викладу викладачем на лекції і інших аудиторних заняттях. Виконання згаданої вимоги можливе лише в разі створення в процесі навчання умов і стимулів для оволодіння студентами навичками самостійної роботи і самонавчання. Навчання за допомогою електронних діяльнісних середовищ пропонує індивідууму більші можливості для самонавчання, самостійного пізнання довколишнього світу, самовизначення в ході рішення професійно значущих завдань.

Згідно дослідженням, до 80% свого часу менеджер, інженер, економіст витрачає на комунікацію, спілкуючись з іншими інженерами, клієнтами і співтовариством [4]. Вважається, що у типового випускника недостатньо розвинені саме комунікативні навички. Так, С. Серрі стверджує: “Мало хто з інженерів признається, що комунікативні навички є перешкодою для успішної інженерної практики, – до тих пір, поки вони не зіткнуться з тим, що схоже на нездатність знайти контакт і робити вплив на людей. Типовий студент інженерних спеціальностей вважає, що розвиток комунікативних навичок – це природний процес розвитку особи” [5]. У такому разі виходить, що недостатня розвиненість комунікативних навичок може стати для молодих фахівців тим недоліком, який перешкоджатиме їх кар'єрному зростанню, професійним досягненням і перспективам. Люди, що мають природжені ораторські якості і уміння спілкуватися, швидше просуваються по службових сходах на управлінських позиції і мають більше можливостей утілювати свої ідеї, добиватися фінансування своїх проєктів, досягати кращих результатів і налагоджувати зворотний зв'язок для коригування дій.

Висновки... Таким чином, комунікативні навички, самосприйняття, потреба творчої реалізації є основою психологічної стабільності особистості, її успішної професійної активності, здатності до самовизначення та самоактуалізації.

Література

1. Пассов Е.И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению / Е.И.Пассов. – М.: Русский язык, 1989. – 277 с.
2. Бородіна Г.І. Комунікативно-орієнтоване навчання іноземної мови у немовному вузі / Бородіна Г.І. // Іноземні мови. – 2005. – № 2. – С. 28-30.
3. Давиденко Ю.Є. Використання інформаційно-комунікативних технологій для мовної освіти / Ю.Є.Давиденко // Іноземні мови. – 2005. – № 3. – С.40-41.
4. Личко Л.Я. Формування у студентів менеджерів англійської професійно спрямованої компетенції в говорінні / Л.Я.Личко // Іноземні мови. – 2005. – №1. – С.30-35.
5. Склярєнко Н.К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь /Н.К.Склярєнко // Іноземні мови. – 1999. – № 3. – С.3.
6. Склярєнко Н.К. Типологія вправ для навчання ділового спілкування та сучасні вимоги до них /Н.К.Склярєнко // Навчання ділової англійської мови у Східній Європі: для чого та як ? Міжнародна наукова конференція. Тези доповідей. – Дніпропетровськ, 2004. – С.23-25.
7. Чучалин А. Формирование компетенций выпускников основных образовательных программ // Высшее образование в России. – 2008. – № 12. – С.10-17.

Анотація

У статті розглядається питання щодо висвітлення основних ідей формування у студентів професійної комунікативної компетенції.

Аннотация

В статье рассматривается вопрос относительно рассмотрения основных идей формирования у студентов профессиональной коммуникативной компетенции.

Summary

In the article a question in relation to the lighting of basic ideas of forming for the students of professional communicative competence is examined.

Подано до редакції 13.11.2009 р.

Рекомендовано до друку канд.пед.наук, доц. Шмельковою Г.М.

□ 2009

Якубовська С.С.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ

ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ У ВНЗ НЕПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Одна з основних тенденцій сучасної освіти – гуманітаризація, мета якої формування фахівця, який знає культуру, історію людства, своєї держави, свого народу, вміє працювати в трудовому колективі та може реалізувати свої творчі здібності. В зв'язку з цим проблема формування психолого-педагогічної компетентності студентів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю набуває у сучасних умовах значної актуальності, особливо це стосується магістрів, які в результаті навчання здобувають ще й кваліфікацію “викладач вищої школи”.

Та, на жаль, як зазначає С.О.Сисоєва [3], професійно-педагогічна підготовка студентів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю як викладачів вищої школи на етапі їх навчання в магістратурі не здійснюється цілеспрямовано та систематично, що позначається на якості професійної підготовки майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Проблема формування психолого-педагогічної компетентності студентів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю представлена дослідженнями Н.Г.Ничкало, в яких вона здійснює ретроспективний аналіз професійної освіти і навчання, аналізуючи документи міжнародних організацій з цієї проблеми; О.М.Бордакової, яка розглядає процеси адаптації вищої освіти України відповідно до вимог Болонського процесу, досліджує проблему якості підготовки фахівця нового типу та визначення його основних компетенцій; Т.Є.Кристочук, яка доводить необхідність і актуальність удосконалення методологічної культури як умови професійного зростання викладача вищої школи; Л.А.Марцевої, роботи якої присвячені аналізу впровадження